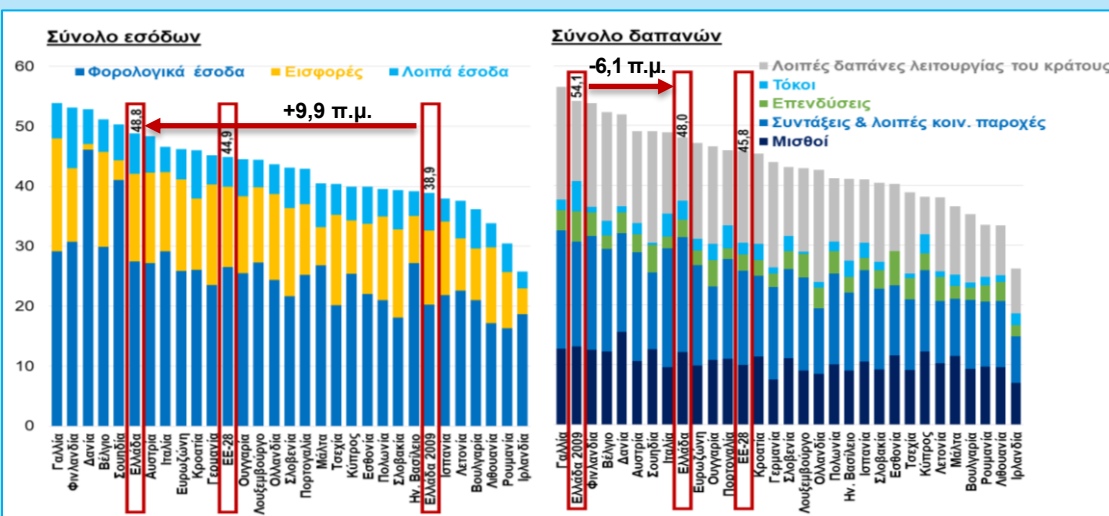

Η Ελλάδα πρωταθλήτρια στους φόρους και ουραγός στην παροχή δημοσίων αγαθών...

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

- Οι δημοσιονομικές προοπτικές της χώρας δημιουργούν μεσομακροπρόθεσμα αδιέξοδα στην αναπτυξιακή και δημογραφική δυναμική της οικονομίας. Με άλλα λόγια, η αναγκαία δημοσιονομική πειθαρχία με το συγκεκριμένο μείγμα φόρων και δαπανών περιορίζει τις επιλογές της χώρας να αντιμετωπίσει με τις κατάλληλες αναπτυξιακές πολιτικές τις προκλήσεις της μεγάλης αποεπένδυσης και της γήρανσης του πληθυσμού. Ήδη έχουμε υψηλότερη φορολογική επιβάρυνση, ως ποσοστό του ΑΕΠ, και σε φόρους και σε εισφορές, από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τα συνολικά μας έσοδα να είναι κατά 4 π.μ. περίπου υψηλότερα. Αν και μαζεύουμε περισσότερα έσοδα, γιατί έχουμε να πληρώσουμε 1,2 π.μ. παραπάνω σε τόκους, 3,5 π.μ. παραπάνω σε συντάξεις και κοινωνικές παροχές σε χρήμα, και 2 π.μ. παραπάνω σε μισθούς, ξοδεύουμε πολύ λιγότερα (5 π.μ. λιγότερα) απ' ό,τι η μέση ευρωπαϊκή χώρα, σε μη μισθολογικές δαπάνες για την παροχή των δημοσίων αγαθών παιδείας, υγείας, άμυνας, τάξης και ασφάλειας, δικαστήρια, εφορίες, τελωνεία, συντήρηση γεφυρών, δρόμων, λεωφορείων, κ.ο.κ. Ο πραγματικός δείκτης ευημερίας όμως μιας χώρας έχει να κάνει σε μεγάλο βαθμό με την ποιότητα και την ποσότητα των δημοσίων αγαθών που παρέχει στους πολίτες της. Όταν υπερφορολογείς την εργασία και τις επιχειρήσεις χωρίς να επιστρέφεις αντίστοιχο επιπέδου δημόσια αγαθά, δημιουργείται μια μη βιώσιμη σχέση μεταξύ οικονομίας, πολιτών και κράτους. **Η Ελλάδα σήμερα επιβάλλει φόρους «Σκανδιναβίας» χωρίς όμως να προσφέρει και αντίστοιχες υπηρεσίες.** Η δημόσια παραδοχή δε του Υπουργείου Οικονομικών σε πρόσφατη σχετική έκθεσή του ότι το μέγεθος της παραοικονομίας στην Ελλάδα ανέρχεται σε ~35 δις ευρώ (!) κάνει ακόμη πιο επιτακτική την ανάγκη εξορθολογισμού των φόρων και εντατικοποίησης των ηλεκτρονικών συναλλαγών για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής. Όσον αφορά στις μισθολογικές δαπάνες λειτουργίας του κράτους, ενώ grosso modo είμαστε περίπου στον μέσο όρο της ΕΕ-28 (βλ. κείμενο), υπάρχουν πολύ πιο αναπτυγμένες χώρες από την Ελλάδα (Ηνωμένο Βασίλειο, Ολλανδία, Γερμανία, Ιρλανδία, Ιταλία) που έχουν μικρότερες δαπάνες μισθοδοσίας ως ποσοστό του ΑΕΠ, διαθέτουν καλύτερους μισθούς και πιο παραγωγικό Δημόσιο. Στην πλευρά των δαπανών, λοιπόν, καλό θα ήταν να σκεφτούμε πώς μπορεί να αυξηθεί η παραγωγικότητα του κράτους, με την εισαγωγή νέων μεθόδων και τεχνολογιών, όπως κάνουν όλες οι επιχειρήσεις του κόσμου, καθώς και πολλές άλλες κυβερνήσεις. **Μεσοπρόθεσμα, υπολογίζεται ότι είναι εφικτή μια μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης κατά 2 έως 2,5 π.μ. του ΑΕΠ,** στο πλαίσιο συνδυασμένων δράσεων που αφορούν όχι μόνο στην μείωση των φορολογικών συντελεστών, αλλά και την ενίσχυση και ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων, τη διατήρηση καλού οικονομικού κλίματος και της επιχειρηματικής εμπιστοσύνης σε υψηλό επίπεδο, την αποτελεσματική πάταξη της φοροδιαφυγής, και, τέλος, τη μείωση των δαπανών λειτουργίας του κράτους μέσω αύξησης της παραγωγικότητας μεσοπρόθεσμα.
- Πιο αισιόδοξο βραχυπρόθεσμα και πιο απαισιόδοξο μεσοπρόθεσμα εμφανίζεται το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) για την Ελλάδα. Ανάπτυξη +2,4% το 2019 και +1,2% το 2023 προβλέπει το ΔΝΤ, έναντι +1,8% και +1,9% αντιστοίχως τον Απρίλιο του 2018. Για την παγκόσμια οικονομία, το ΔΝΤ υποβάθμισε τις προβλέψεις του στο +3,7% για το 2018 και το 2019 (έναντι +3,9% και για τα δύο έτη σύμφωνα με την έκθεση του Απριλίου του 2018), λόγω της επιβράδυνσης του παγκόσμιου εμπορίου, της βιομηχανικής παραγωγής και των επενδύσεων. Οι παράγοντες αυτοί είναι πολύ πιθανό να επηρεάσουν την ελληνική βιομηχανική παραγωγή, η οποία παρουσιάζει ήδη σημάδια επιβράδυνσης (-0,7% στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών τον Αύγουστο του 2018) και τις εξαγωγές, οι οποίες μέχρι και τον Αύγουστο του 2018 κινούνται δυναμικά (+12,5% σε αξία και +11% σε όγκο το διάστημα Ιαν – Αυγ 2018). Την ίδια ώρα, η μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών παρουσίασε αύξηση το 2017 (+1,6%) για πρώτη φορά από το 2008, ακολουθώντας τη βελτίωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης και την ενίσχυση της απασχόλησης και των αμοιβών ανά μισθωτό (+2,1% και +0,1% αντίστοιχα το 2017). Από την άλλη πλευρά, το πρωτογενές πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης τον Αύγουστο παραμένει ισχυρό, παρά τη συγκυριακή μείωση στα έσοδα από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων και την ενίσχυση των δαπανών για παροχές και μισθοδοσία του δημοσίου. Τέλος, καλωσορίζουμε την αυξανόμενη δραστηριότητα βεβαίωσης φόρων και προστίμων που αντιστοιχούν στις αναφορές για αδικήματα φοροδιαφυγής από την ΑΑΔΕ προς την Αρχή Καταπολέμησης και Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες.

Στην Ελλάδα της υπερφορολόγησης, το κράτος δεν έχει λεφτά για να λειτουργήσει...

Έσοδα και δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ, 2017 (Eurostat, Sectoral National Accounts, Q4 2017)

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Με την ευγενική χορηγία:

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Adviser

E: mmtsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Adviser

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Τα περιθώρια μείωσης της υπερφορολόγησης στην Ελλάδα

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά (που περιλαμβάνουν και τους αυτοαπασχολούμενους) υπερφορολογούνται. Ιδιαίτερα σήμερα που οι εισπρακτικοί μηχανισμοί του κράτους έχουν βελτιωθεί αισθητά σε σχέση με την προ της κρίσης περίοδο και η φοροδιαφυγή μπορεί να αντιμετωπιστεί πιο αποτελεσματικά, η μείωση του υψηλού φορολογικού βάρους εργαζομένων και επιχειρήσεων αποτελεί προϋπόθεση *sine qua non*, ώστε να μπορέσει η οικονομία να επιταχύνει τους αναπτυξιακούς της ρυθμούς. Δεν υπάρχει αμφιβολία, επίσης, ότι η ώθηση της οικονομικής δραστηριότητας που, θα προέλθει από τη μείωση της υπερφορολόγησης, θα δημιουργήσει νέα έσοδα τα οποία θα αντισταθμίσουν σε κάποιο βαθμό τυχόν απώλειες εσόδων λόγω της μείωσης των φορολογικών συντελεστών. Η αύξηση των εσόδων για τον κρατικό προϋπολογισμό θα είναι μεγαλύτερη εάν η μείωση των φορολογικών συντελεστών συνεπικουρείται από πρόσθετες αναπτυξιακές πρωτοβουλίες για τη δημιουργία ενός φιλοεπενδυτικού κλίματος, και τη διατήρηση της επιχειρηματικής και καταναλωτικής εμπιστοσύνης σε υψηλά επίπεδα. Το χειρότερο που μπορεί να συμβεί είναι η μείωση των φορολογικών συντελεστών να συμπέσει με ένα δυσμενές οικονομικό κλίμα, που να εμποδίζει την ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας, παρά τη γενικευμένη πτώση των φορολογικών συντελεστών. Όμως ο ανοδικός οικονομικός κύκλος στον οποίο έχουμε εισέλθει καταρρίπτει αυτό το φόβο.

Το ερώτημα στη σημερινή συγκυρία είναι κατά πόσον η διάρθρωση των δαπανών της χώρας, και ο συνακόλουθος βαθμός ανελαστικότητάς τους, είναι σε θέση να απορροφήσει τους κραδασμούς τυχόν απώλειες εσόδων από την επιβεβλημένη μείωση των φορολογικών συντελεστών, με δεδομένους πάντα τους κανόνες δημοσιονομικής πειθαρχίας που έχουν συμφωνηθεί, ώστε η χώρα να κάνει χρήση των ευεργετικών μέτρων ελάφρυνσης του χρέους, άνευ των οποίων η βιωσιμότητα του χρέους τίθεται υπό

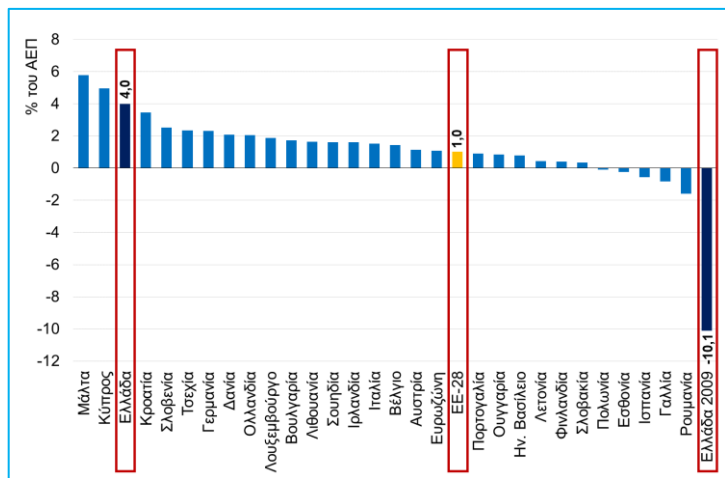
αμφισβήτηση. Το ερώτημα αυτό τίθεται μετ' επιτάσεως, καθώς στην Ελλάδα, τα επόμενα χρόνια, η πολιτική σταθερότητα θα τεθεί σε δοκιμασία, με προφανείς δυσμενείς παρενέργειες στην οικονομική δραστηριότητα, καθώς η χώρα βγαίνει στις αγορές χωρίς καμία χρηματοδοτική στήριξη μετά την ολοκλήρωση των προγραμμάτων προσαρμογής, και ενώ έχουν ήδη δοθεί δεσμεύσεις στους πιστωτές για την επίτευξη υψηλών πρωτογενών πλεονασμάτων.

Το ερώτημα στη σημερινή συγκυρία είναι κατά πόσον η διάρθρωση των δαπανών της χώρας, και ο συνακόλουθος βαθμός ανελαστικότητάς τους, είναι σε θέση να απορροφήσει τους κραδασμούς τυχόν απώλειες εσόδων από την επιβεβλημένη μείωση των φορολογικών συντελεστών, με δεδομένους πάντα τους κανόνες δημοσιονομικής πειθαρχίας που έχουν συμφωνηθεί, ώστε η χώρα να κάνει χρήση των ευεργετικών μέτρων ελάφρυνσης του χρέους, άνευ των οποίων η βιωσιμότητα του χρέους τίθεται υπό αμφισβήτηση.

Δ01: Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ, 2017
(AMECO, 2017)

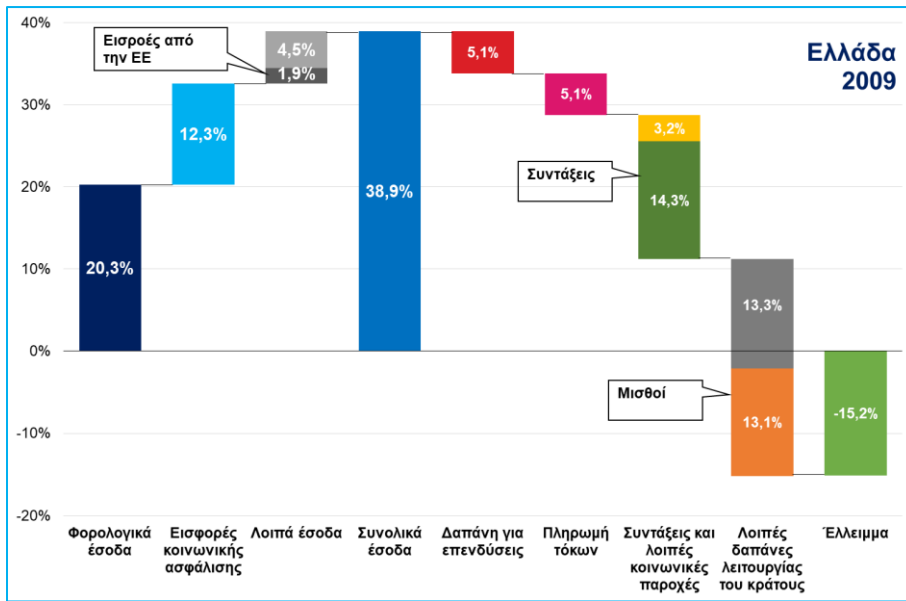
Η Ελλάδα επιβαρύνει την οικονομία της με πολύ υψηλότερα φορολογικά βάρη απ’ ό,τι συμβαίνει στο μέσο όρο της ΕΕ-28, παρά το γεγονός ότι οι απολήψεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αρκετά υψηλές. Υπάρχουν έξι (6) χώρες, μόνο, όπου τα φορολογικά έσοδα είναι ακόμη υψηλότερα από εκείνα της Ελλάδας. Αυτές είναι οι Σκανδιναβικές χώρες (Δανία, Σουηδία, Φινλανδία), ακολουθούμενες από το Βέλγιο, την Γαλλία και την Ιταλία.

Στο πλαίσιο αυτό, στο διάγραμμα της 1^{ης} σελίδας και στο Δ01 παρουσιάζεται μια πρώτη συγκριτική προσέγγιση του θέματος, με την παράθεση της δημοσιονομικής κατάστασης στην Ελλάδα και ΕΕ-28. Καταρχάς, διαπιστώνεται με σχετική ευκολία ότι στην Ελλάδα υπάρχει υπερφορολόγηση. Στο διάγραμμα Δ02 παρατίθενται στοιχεία για το ύψος των εσόδων και τις αντίστοιχες δαπάνες που χρηματοδοτούνται.

Σε περίπτωση που εναρμονίσουμε τη φορολογική επιβάρυνση στην Ελλάδα με εκείνη της ΕΕ-28, και ταυτόχρονα υποθέσουμε ότι, στην πλευρά των δαπανών, δεν υπάρχουν περιθώρια για να μειωθούν οι δημόσιες επενδύσεις, οι τόκοι δημοσίου χρέους, οι συντάξεις και οι λοιπές κοινωνικές παροχές σε χρήμα, τότε προκύπτει ότι θα πρέπει να μειωθούν ισόποσα οι λοιπές δαπάνες (22,7% του ΑΕΠ), εκ των οποίων οι μισθοί απορροφούν 12,1 π.μ. του ΑΕΠ και η λειτουργία του κράτους (υγεία, παιδεία, δικαιοσύνη, άμυνα, κ.ο.κ.) 10,6 π.μ. του ΑΕΠ.

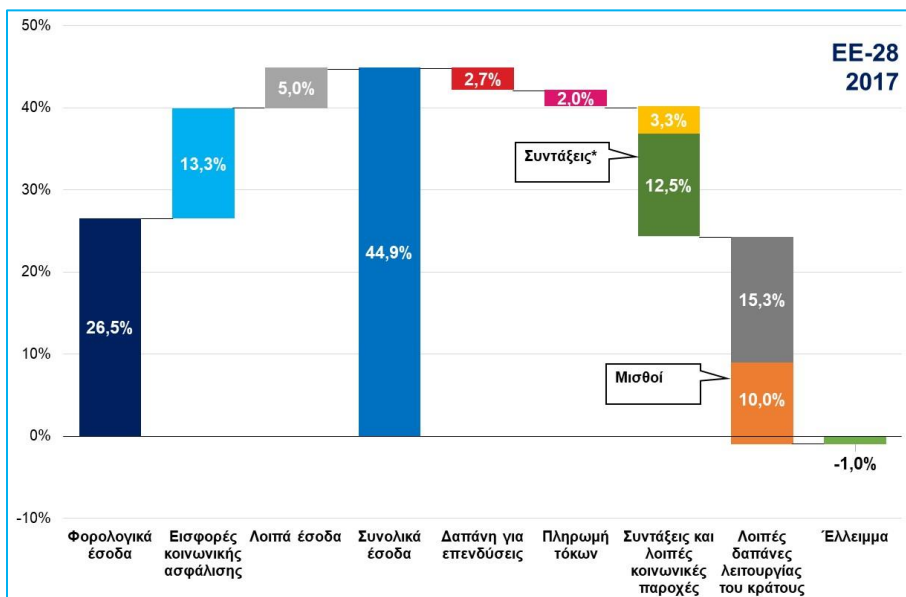
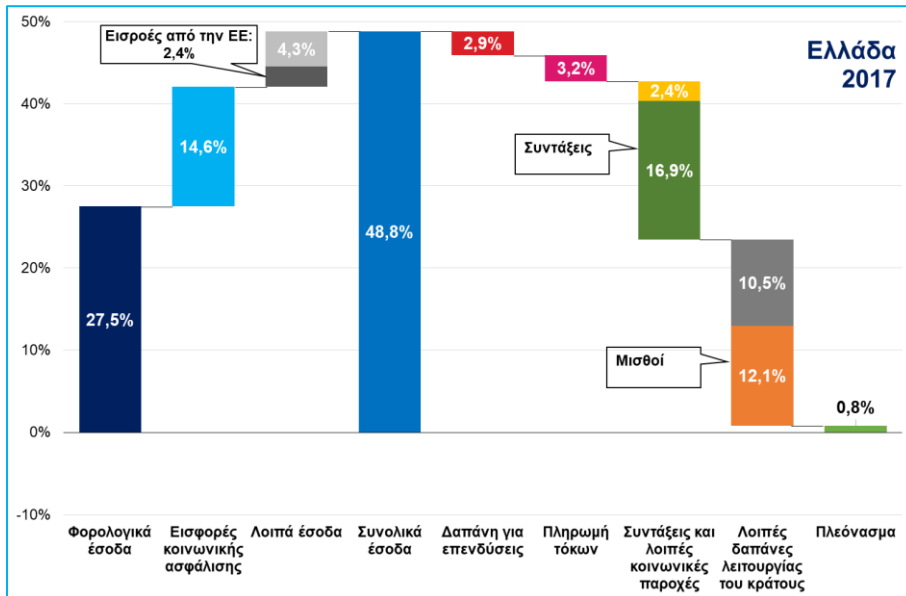
Παρατηρείται ότι τα συνολικά έσοδα στην Ελλάδα, ως ποσοστό του ΑΕΠ, ανέρχονται σε 48,8% έναντι 44,9% στην ΕΕ-28, με τα φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα να διαμορφώνονται σε 27,5% έναντι 26,5% στην ΕΕ-28 και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα σε 14,6% έναντι 13,3% στην ΕΕ-28. Τα λοιπά έσοδα ανέρχονται σε 6,7% στην Ελλάδα έναντι 5% στην ΕΕ-28, με τα έσοδα στην Ελλάδα να περιλαμβάνουν και εισροές κοινοτικών κονδυλίων ύψους 2,4%. Με αυτά τα δεδομένα, η Ελλάδα επιβαρύνει την οικονομία της με πολύ υψηλότερα φορολογικά βάρη απ’ ό,τι συμβαίνει στο μέσο όρο της ΕΕ-28, παρά το γεγονός ότι οι απολήψεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αρκετά υψηλές. Υπάρχουν έξι (6) χώρες, μόνο, όπου τα φορολογικά έσοδα είναι ακόμη υψηλότερα από εκείνα της Ελλάδας. Αυτές είναι οι Σκανδιναβικές χώρες (Δανία, Σουηδία, Φινλανδία), ακολουθούμενες από το Βέλγιο, την Γαλλία και την Ιταλία. Στις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, η εικόνα αντιστρέφεται με τη Δανία και τη Σουηδία να έχουν τις μικρότερες επιβαρύνσεις στην ΕΕ-28, και τη Γαλλία, τη Γερμανία,

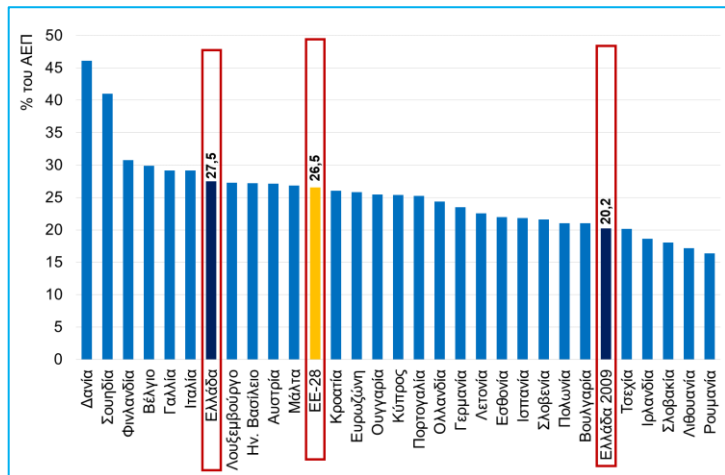
Δ02: Έσοδα, δαπάνες και ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ, 2017

(Eurostat, Sectoral National Accounts και AMECO, 2017)

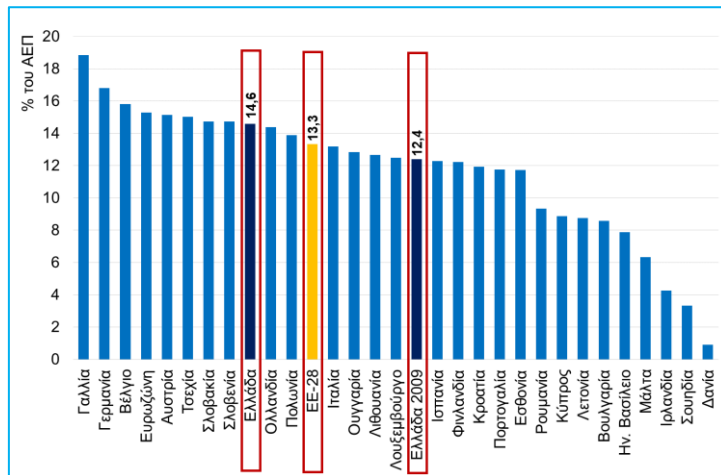

Δ03: Φορολογικά έσοδα Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ, 2017
(AMECO, 2017)

Δ04: Έσοδα Γενικής Κυβέρνησης από εισφορές κοινωνικής ασφάλισης ως ποσοστό του ΑΕΠ, 2017
(AMECO, 2017)

και το Βέλγιο τις υψηλότερες. Προφανώς τα υψηλά επίπεδα δαπανών στις πρώτες χώρες χρηματοδοτούνται κυρίως από φορολογικά έσοδα, με τις εισφορές να διατηρούνται σε χαμηλά επίπεδα, ώστε να μην επιβαρύνουν την ανταγωνιστικότητα των οικονομιών τους. Κάτι τέτοιο δεν ισχύει για τη Γαλλία και το Βέλγιο, όπου και η φορολογία και οι εισφορές είναι υψηλές. Αντίθετα, η Γερμανία έχει σχετικά χαμηλή (κάτω του μέσου όρου) φορολογική επιβάρυνση, αλλά από τις υψηλότερες επιβαρύνσεις σε εισφορές.

Στην Ελλάδα όπως ήδη αναφέρθηκε, τα φορολογικά έσοδα και οι ασφαλιστικές εισφορές είναι 1 π.μ. και 1,3 π.μ. αντιστοίχως πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ-28 (Δ03 και Δ04). Σε περίπτωση που, σε πρώτη φάση, εναρμονίσουμε τη φορολογική επιβάρυνση στην Ελλάδα με εκείνη της ΕΕ-28 (περικοπή φόρων κατά 2,3 π.μ. του ΑΕΠ), και ταυτόχρονα υποθέσουμε ότι, στην πλευρά των δαπανών, δεν υπάρχουν περιθώρια για να μειωθούν οι δημόσιες επενδύσεις, οι τόκοι δημοσίου χρέους, οι συντάξεις και οι λοιπές κοινωνικές παροχές σε χρήμα, τότε προκύπτει ότι θα πρέπει να μειωθούν ισόποσα οι λοιπές δαπάνες (22,7% του ΑΕΠ), εκ των οποίων οι μισθοί απορροφούν 12,1 π.μ. του ΑΕΠ (έναντι 10,1 π.μ. του ΑΕΠ στην ΕΕ-28) και η λειτουργία του κράτους (υγεία, παιδεία, δικαιοσύνη, άμυνα, κ.ο.κ.) 10,6 π.μ. του ΑΕΠ (έναντι 15 π.μ. του ΑΕΠ στην ΕΕ-28). Σημειώνεται ότι η μισθοδοσία περιλαμβάνει τεκμαρτές εργοδοτικές εισφορές

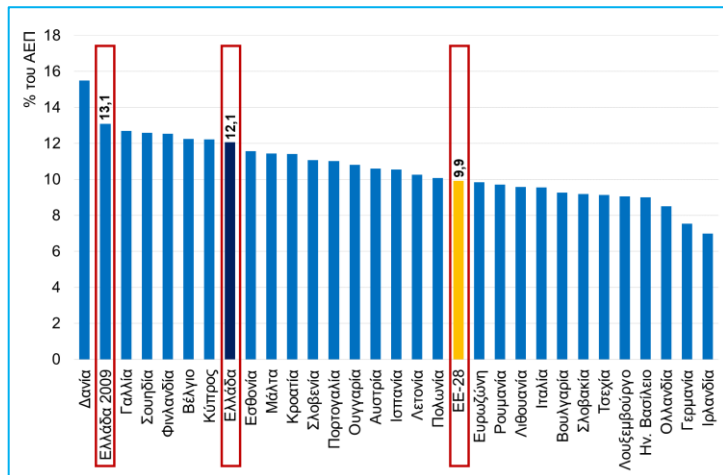
(περίπου 3 π.μ. του ΑΕΠ για Ελλάδα και 1 π.μ. του ΑΕΠ για ΕΕ-28). Στην Ελλάδα, οι εισφορές αυτές είναι πολύ υψηλότερες, καθώς στο παρελθόν το κράτος δεν κατέβαλε εργοδοτικές εισφορές για τους δημόσιους υπαλλήλους. Συνεπώς, η παρούσα αξία όλων των μελλοντικών συντάξεων, κατ' αναλογία, που καταβάλλονται στους δημόσιους υπαλλήλους περιλαμβάνεται πλέον στις δαπάνες μισθοδοσίας. Βεβαίως, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν θα μπορούσε να υπάρξει εξορθολογισμός της μισθοδοσίας του δημοσίου μέσω στοχευμένων παραχωρήσεων έργου στον ιδιωτικό τομέα.

Είναι απολύτως εφικτή μια μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης στην Ελλάδα κατά 2 έως 2,5 π.μ. του ΑΕΠ μεσοπρόθεσμα, διότι έτσι επιστρέφουμε στο μέσο ευρωπαϊκό όρο, ιδίως εάν αναλογιστούμε ότι υπάρχουν 18 κράτη-μέλη που έχουν φορολογική επιβάρυνση κάτω του μέσου όρου.

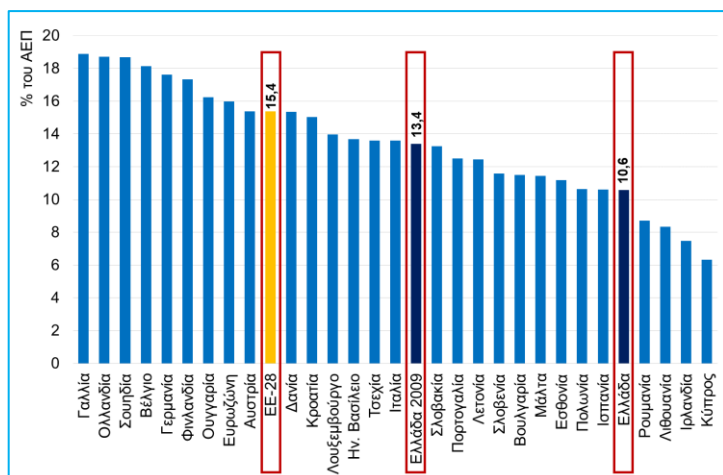

Δ05: Δαπάνη Γενικής Κυβέρνησης για μισθούς ως ποσοστό του ΑΕΠ, 2017 (AMECO, 2017)

*Σημ.: Περιλαμβάνονται τεκμαρτές εργοδοτικές εισφορές (Ελλάδα: 3,2% του ΑΕΠ και ΕΕ-28: 0,9% του ΑΕΠ, για το 2015)

Δ06: Μη μισθολογική δαπάνη* λειτουργίας του κράτους ως ποσοστό του ΑΕΠ, 2017 (AMECO, 2017)

* Δαπάνη πλην τόκων, επενδύσεων, μισθών και συντάξεων.

Υπάρχουν 11 χώρες που έχουν χαμηλότερη μισθοδοσία ως ποσοστό του ΑΕΠ από το μέσο όρο της ΕΕ-28, περιλαμβανομένων και περισσότερο αναπτυγμένων κρατών από την Ελλάδα, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ολλανδία, η Γερμανία, η Ιρλανδία, μη εξαιρουμένης και της Ιταλίας (Δ05)!

Όσον αφορά στις μη μισθολογικές δαπάνες λειτουργίας του κράτους, αυτές είναι ήδη σε πολύ χαμηλό σημείο (10,6 π.μ. του ΑΕΠ στην Ελλάδα έναντι 15 π.μ. του ΑΕΠ στην ΕΕ-28). Με την εξαίρεση μόνο τεσσάρων χωρών (Ρουμανία, Λιθουανία, Ιρλανδία και Κύπρος), όλες οι άλλες ευρωπαϊκές χώρες δαπανούν

Απαιτείται (α) να αναληφθούν περαιτέρω μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες για την ολοκλήρωση του φιλοεπενδυτικού/φιλοαναπτυξιακού θεσμικού περιβάλλοντος, ώστε να διευκολύνεται η επιχειρηματική δραστηριότητα, και, (β) να αντιμετωπισθεί αποτελεσματικά το θέμα της φοροδιαφυγής/εισφοροδιαφυγής, όχι μόνο μέσω της μείωσης των φορολογικών συντελεστών, αλλά και μέσω του εκσυγχρονισμού των διοικητικών μηχανισμών καταστολής και της προώθησης της ηλεκτρονικής τιμολόγησης στις συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων.

ήδη σε πολύ χαμηλότερα ποσοστά συγκριτικά με άλλες χώρες τις Ευρώπης (Δ06). Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν μπορεί να υπάρξει καλύτερη μια αύξηση της παραγωγικότητας και βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, υιοθετώντας σύγχρονες μεθόδους διοίκησης και επεκτείνοντας την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Αυτό ισχύει ιδίως εάν, επιπροσθέτως, ληφθεί υπόψη ότι οι μη μισθολογικές δαπάνες λειτουργίας του κράτους ανέρχονταν προ κρίσης (2009) σε 13,3% του ΑΕΠ, έχοντας υποστεί μια ραγδαία μείωση τα προηγούμενα χρόνια σε 10,5% το 2017, όπως είναι εμφανές πλέον από την κατάσταση που επικρατεί στα νοσοκομεία, τα σχολεία, τα δικαστήρια, τις εφορίες, τα τελωνεία, και εν γένει, στις υποδομές του δημοσίου που παραμένουν σε μεγάλο βαθμό ασυντήρητες. Ταυτόχρονα, η μείωση της μισθοδοσίας ήταν πολύ μικρότερη (από 13,1 π.μ. του ΑΕΠ το 2009 σε 12,1 π.μ. του ΑΕΠ το 2017). Η κατάσταση αυτή ήταν το αποτέλεσμα οριζόντιων περικοπών στις δαπάνες, με την πολιτική ηγεσία να προτιμά να περικόπτει μόνο μη μισθολογικές δαπάνες

και να αφήνει τις λοιπές δαπάνες (αναλώσιμα) να απορροφούν τις αναγκαίες προσαρμογές.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι είναι απολύτως εφικτή μια μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης στην Ελλάδα κατά 2 έως 2,5 π.μ. του ΑΕΠ μεσοπρόθεσμα, διότι έτσι επιστρέφουμε στο μέσο ευρωπαϊκό όρο, ιδίως εάν αναλογιστούμε ότι υπάρχουν 18 κράτη-μέλη που έχουν φορολογική επιβάρυνση κάτω του μέσου όρου. Απλώς, θα πρέπει το θέμα να αντιμετωπισθεί, και από την πλευρά των δαπανών λειτουργίας του κρατικού μηχανισμού (εκσυγχρονισμός μέσω αύξησης της παραγωγικότητας) και από την πλευρά των φορολογικών εσόδων (μείωσης φορολογικών συντελεστών με ταυτόχρονες αναπτυξιακές μεταρρυθμίσεις). Η μείωση των συντελεστών των φόρων και εισφορών θα έχει ως αποτέλεσμα (α) την αύξηση των επενδύσεων και της οικονομικής δραστηριότητας, και (β) την άμβλυση των κινήτρων για φοροδιαφυγή, λαθρεμπόριο, αδήλωτη εργασία, κ.ο.κ. Και οι δύο αυτές επιδράσεις θα οδηγήσουν σε αύξηση των φορολογικών εσόδων. Μπορεί, όμως, αυτή να είναι μια αναγκαία συνθήκη, αλλά δεν είναι απαραίτητα και ικανή, δεν αρκεί δηλαδή από μόνη της, για να μην έχουμε μείωση των φορολογικών εσόδων, πριν επιτευχθούν οι αναγκαίες περικοπές δαπανών μέσω αύξησης της παραγωγικότητας, και προκύψουν δημοσιονομικές ανισορροπίες. Έτσι, απαιτείται ταυτόχρονα (α) να αναληφθούν περαιτέρω μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες για την ολοκλήρωση του φιλοεπενδυτικού/φιλοαναπτυξιακού θεσμικού περιβάλλοντος, ώστε να διευκολύνεται η επιχειρηματική δραστηριότητα, και, (β) να αντιμετωπισθεί αποτελεσματικά το θέμα της φοροδιαφυγής/εισφοροδιαφυγής, όχι μόνο μέσω της μείωσης των φορολογικών συντελεστών, αλλά και μέσω του εκσυγχρονισμού των διοικητικών μηχανισμών καταστολής και της προώθησης της ηλεκτρονικής τιμολόγησης στις συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων. Η χώρα είναι πλέον ώριμη για να περάσει σε μια νέα φάση όπου η δημοσιονομική πειθαρχία μπορεί να συμβαδίζει με χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές και υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης. Αλλά τίποτα δεν θα γίνει από μόνο του, με τη φορά δηλαδή των πραγμάτων. Απαιτείται να

θέσουμε ως γενικότερο στόχο τη μεταρρύθμιση της κρατικής μηχανής και τον εκσυγχρονισμό του ρυθμιστικού περιβάλλοντος, χωρίς να κρατάμε τα μάτια ερμητικά κλειστά στις ανάγκες της υγιούς επιχειρηματικότητας και των δυναμικών, οργανωμένων επιχειρήσεων που πληρώνουν εισφορές και φόρους, και, παράλληλα, να βουλώσουμε τα αυτιά μας στις σειρήνες των προσοδοθηρικών κοινωνικών και επιχειρηματικών ομάδων πίεσης. Διαφορετικά, και χωρίς αυτές τις προϋποθέσεις να εκπληρώνονται, η ευημερία του πληθυσμού θα παραμένει εσαεί καθηλωμένη σε χαμηλά επίπεδα.

Η μείωση των συντελεστών των φόρων και εισφορών θα έχει ως αποτέλεσμα (α) την αύξηση των επενδύσεων και της οικονομικής δραστηριότητας, και (β) την άμβλυση των κινήτρων για φοροδιαφυγή, λαθρεμπόριο, αδήλωτη εργασία, κ.ο.κ. Και οι δύο αυτές επιδράσεις θα οδηγήσουν σε αύξηση των φορολογικών εσόδων.

Οικονομικές εξελίξεις

Οικονομικές προβλέψεις Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου:

Ανάπτυξη +2% το 2018 και +2,4% το 2019 προβλέπει για την Ελλάδα το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), στην έκθεσή του για την παγκόσμια οικονομία ([World Economic Outlook](#)). Η πρόβλεψη για το 2019 είναι αναθεωρημένη προς τα πάνω σε σχέση με την προηγούμενη εκτίμησή του τον Απρίλιο του 2018, όταν έκανε λόγο για ανάπτυξη +1,8%. Επίσης, σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο, το ΔΝΤ εκτιμά ότι η αύξηση του ΑΕΠ θα διαμορφωθεί σε +1,2% (αντί +1,9% σύμφωνα με την έκθεση του Απριλίου 2018).

Παράλληλα, το ΔΝΤ προβλέπει μείωση της ανεργίας στο 18,1% και άνοδο του δείκτη τιμών καταναλωτή κατά +1,2% το 2019, ενώ αναφορικά με το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών εκτιμά ότι το έλλειμμα θα περιοριστεί στο -0,4% του ΑΕΠ το 2019 και θα μηδενιστεί το 2023 (**Δ07**).

Δ07: Προβλέψεις Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου για την Ελλάδα (*IMF, World Economic Outlook, Οκτ. 2018*)

	2017	2018	2019	2023
ΑΕΠ (πραγματική % μεταβολή)	1,4	2,0	2,4	1,2
Δείκτης τιμών καταναλωτή (% μεταβολή)	1,1	0,7	1,2	1,8
Ανεργία (%)	21,5	19,9	18,1	...
Ισοζύγιο τρεχ. Συναλλαγών (% του ΑΕΠ)	-0,8	-0,8	-0,4	0,0

Όσον αφορά την παγκόσμια οικονομία, το ΔΝΤ υποβάθμισε τις προβλέψεις του στο +3,7% για το 2018 και το 2019 (έναντι +3,9% και για τα δύο έτη σύμφωνα με την έκθεση του Απριλίου του 2018), λόγω της επιβράδυνσης του παγκόσμιου εμπορίου, της βιομηχανικής παραγωγής και των επενδύσεων. Ειδικότερα, για τις ΗΠΑ εκτιμά ότι οι δασμοί στις εισαγωγές από την Κίνα που θεσπίστηκαν πρόσφατα θα έχουν επιπτώσεις στην ανάπτυξη, η οποία θα διαμορφωθεί σε +2,5% το 2019 (αντί +2,7% κατά την προηγούμενη εκτίμησή του). Ταυτόχρονα, το ΔΝΤ εκτιμά ότι η οικονομία της Κίνας θα αναπτυχθεί κατά +6,2% το 2019 (αντί +6,4% κατά την προηγούμενη εκτίμησή του), υπογραμμίζοντας πως η αποφυγή μιας μεγαλύτερης μείωσης του ρυθμού ανάπτυξης θα γίνει σε βάρος των εσωτερικών δημοσιονομικών

ανισοροπιών. Τέλος, για την Ευρωζώνη, το ΔΝΤ προβλέπει ανάπτυξη +1,9% το 2019 (αντί +2% κατά την προηγούμενη εκτίμησή του), για τη Γερμανία +1,9%, τη Γαλλία +1,6%, την Ιταλία +1% και το Ην. Βασίλειο +1,5%.

Εκτέλεση κρατικού προϋπολογισμού: Σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης τον Αύγουστο 2018 το πρωτογενές αποτέλεσμα ανήλθε σε €3,5 δισ. (έναντι €2,8 δισ. τον Ιούλιο 2018 και €4,53 δισ. τον Αύγουστο 2017). Η υποχώρηση σε σχέση με πέρυσι προκύπτει κυρίως από την υποχώρηση του καθαρού αποτελέσματος σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης, αλλά και των ΟΚΑ. Μια υστέρηση εσόδων σε φόρους εισοδήματος νομικών προσώπων, λόγω παράτασης, και η αύξηση δαπανών προμηθειών και μισθοδοσίας του δημοσίου οδήγησε στην υποχώρηση του πρωτογενούς αποτελέσματος σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης, ενώ η ήπια αύξηση στα έσοδα ασφαλιστικών εισφορών παράλληλα με την αύξηση παροχών εκτός συντάξεων οδήγησε στην αποδυνάμωση σε επίπεδο ΟΚΑ.

Συγκεκριμένα, η ενίσχυση των φορολογικών εσόδων σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα οφείλεται στην εποχιακή κορύφωση των εσόδων από φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων αλλά και την εποχιακή κορύφωση των εσόδων από ΦΠΑ. Μάλιστα, με τις περικοπές απαλλαγών στο φόρο εισοδήματος στα πλαίσια του ΜΠΔΣ αλλά και την κατάργηση του μειωμένου ΦΠΑ σε σειρά νησιών, τα σχετικά έσοδα προκύπτουν ενισχυμένα ως απόρροια συγκεκριμένων δημοσιονομικών μέτρων. Έτσι, τα έσοδα από φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων ανήλθαν στο 8μηνο 2018 σε €6,04 δισ. από €5,15 δισ. πέρυσι, ενώ τα έσοδα από ΦΠΑ σε €10,16 δισ. έναντι €10 δισ. πέρυσι., με τα περυσινά ποσά να περιλαμβάνουν και τα έσοδα €296,16 εκατ. από την παραχώρηση των 14 αεροδρομίων. Συνεπώς η πραγματική αύξηση των εσόδων ΦΠΑ είναι αντίστοιχα αυξημένη το 2018. Η υστέρηση σε έσοδα από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων (€935 εκατ. στο 8μηνο 2018 έναντι €1,57 δισ. πέρυσι) αιτιολογείται, στο μεγαλύτερο βαθμό της, από το δελτίο εκτέλεσης κρατικού προϋπολογισμού

λόγω παράτασης που δόθηκε στην προθεσμία υποβολής των φορολογικών δηλώσεων, και συνεισέφερε στη διαμόρφωση μιας πιο αδύναμης εικόνας για την πορεία των μεγεθών της κεντρικής κυβέρνησης.

Σε ό,τι αφορά τις κοινωνικές παροχές, η σχετική δαπάνη αυξήθηκε στο 8μηνο 2018 σε €25,53 δισ. έναντι €24,83 δισ. πέρυσι, κυρίως λόγω αύξησης των δαπανών για παροχές ασθένειας αλλά και λοιπές παροχές και οι οποίες μειώσεις υπερ-αντιστάθμισαν την ελαφρά μείωση στις δαπάνες για συντάξεις (€19,7 δισ. έναντι €19,86 δισ. πέρυσι).

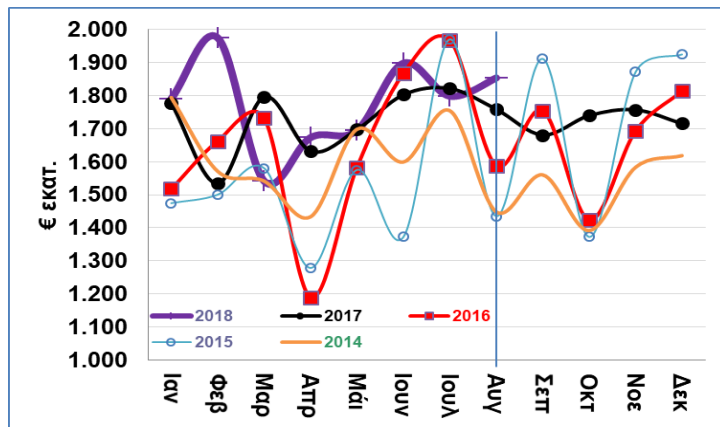
Τα έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές εμφανίζονται αυξημένα (€14,23 δισ. έναντι €13,82 δισ. πέρυσι τον Αύγουστο, δηλαδή αυξημένα κατά €344 εκατ.), αν και σύμφωνα με το δελτίο εκτέλεσης του τακτικού προϋπολογισμού η εισφορά του κράτους στον ΕΦΚΑ για τους ασφαλισμένους σε αυτό ανήλθε στο 8μηνο του 2018 στα €396 εκατ., αυξημένη κατά €207 εκατ. έναντι της αντίστοιχης δαπάνης €189 εκατ. πέρυσι λόγω της προγραμματισμένης από 1/1/2018 αύξησης των εισφορών αυτών (η οποία είναι η πρώτη αύξηση μετά την εισαγωγή της εισφοράς, η οποία θα κλιμακώνεται σταδιακά τα επόμενα χρόνια). Αντίστοιχα, η αύξηση αυτή του εσόδου εμφανίζεται και ως δαπάνη στη μισθοδοσία του δημοσίου, η οποία ενισχύεται στο 8μηνο του 2018 σε €11,17 δισ. από €10,66 δισ. Συνολικά, οι ασφαλιστικές εισφορές που πληρώνει ως δαπάνη το δημόσιο αυξήθηκαν στο 8μηνο 2018 σε €1,31 δισ. από €1,05 δισ. πέρυσι, διαφορά δηλαδή 2€59 εκατ.

Προκύπτει συνεπώς ότι η αύξηση €344-€259=€85 εκατ. στα έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές αποτελεί πραγματική αύξηση εσόδων από τον ιδιωτικό τομέα, η οποία όμως επηρεάζεται από τις αλλαγές στο χρονισμό πληρωμής εισφορών από τους αυτοαπασχολούμενους (πλέον μηνιαία για τον ΕΦΚΑ αντί της διμηνιαίας του ΤΕΒΕ/ΟΑΕΕ) αλλά και τη μετατόπιση αριθμού αυτοαπασχολούμενων που έκλεισαν τα βιβλία τους στη μισθωτή εργασία (Δ08). Έτσι, η αύξηση των εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές υπάρχει μεν, αλλά δεν προκύπτει καταρχήν ότι στηρίζεται σε μια ισχυρή αύξηση από τις πληρωμές

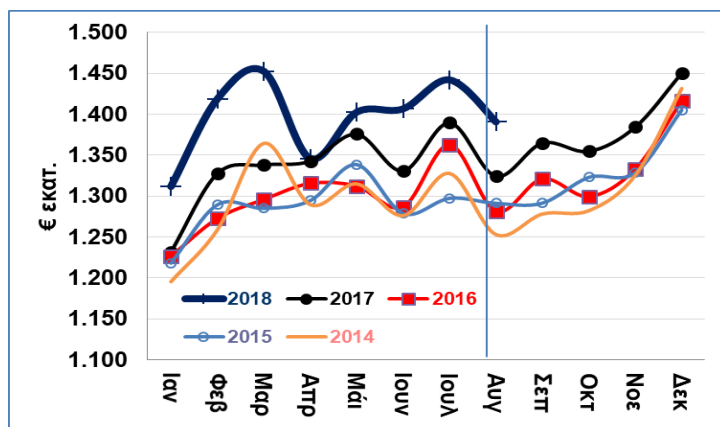
που σχετίζονται με την ενίσχυση της μισθωτής απασχόλησης του ιδιωτικού τομέα.

Από την άλλη, η ενίσχυση της μισθοδοσίας του δημοσίου είναι ορατή και σταθερή (Δ09).

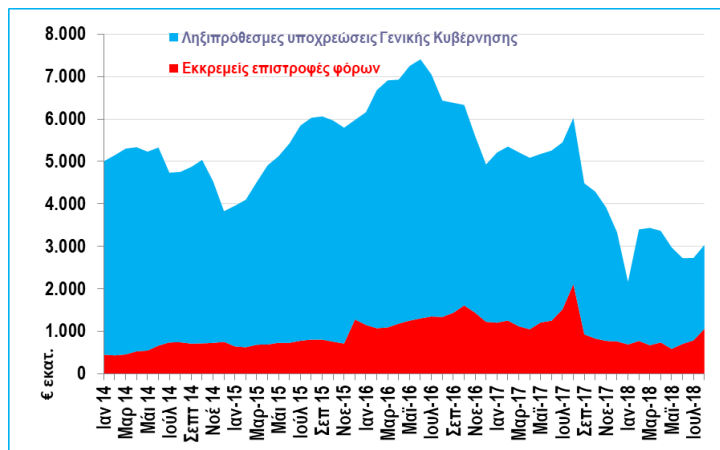
Δ08: Έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές, γενική κυβέρνηση (Υπ. Οικ. Αύγουστος 2018)

Δ09: Δαπάνη για αμοιβές προσωπικού, γενική κυβέρνηση (Υπ. Οικ. Αύγουστος 2018)

Δ10: Ληξιπρόθεσμες οφειλές κράτους προς ιδιώτες. (Υπ. Οικ. Αυγ. 2018)

Οι ληξιπρόθεσμες οφειλές του κράτους, μαζί με τις επιστροφές φόρων, προς την αγορά, όπως προκύπτουν από τον προϋπολογισμό της γενικής κυβέρνησης, ενισχύθηκαν ελαφρά (€3,04 δισ. έναντι €2,73 δισ. τον Ιούλιο 2018), αλλά παραμένουν χαμηλότερα του περυσινού επιπέδου (€6,02 δισ. τον Ιούλιο 2017), αλλά και των προηγούμενων ετών (**Δ10**), αντανακλώντας τη μνημονιακή υποχρέωση μείωσης του σχετικού υπολοίπου.

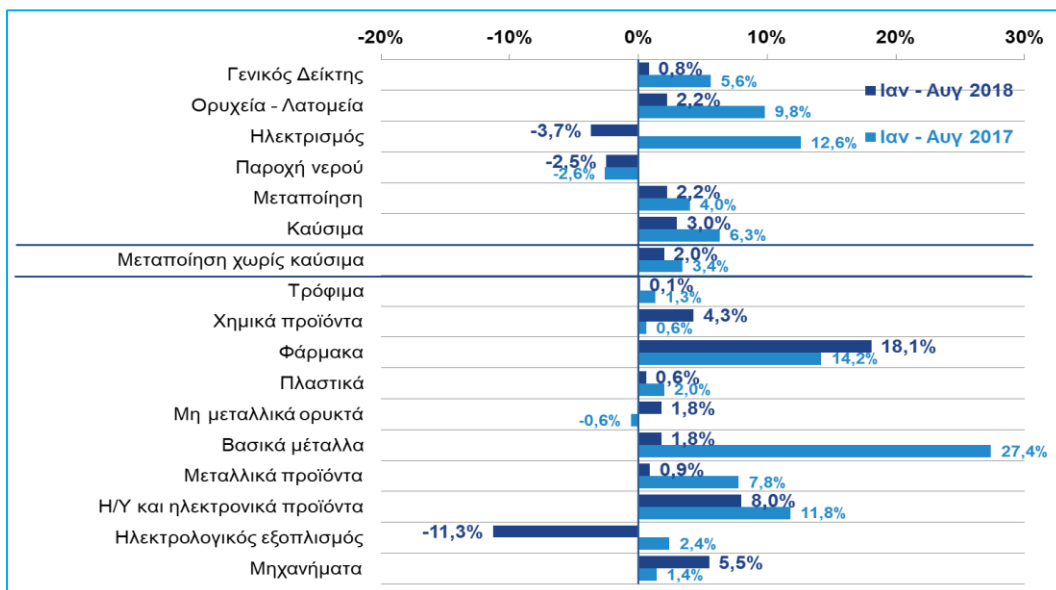
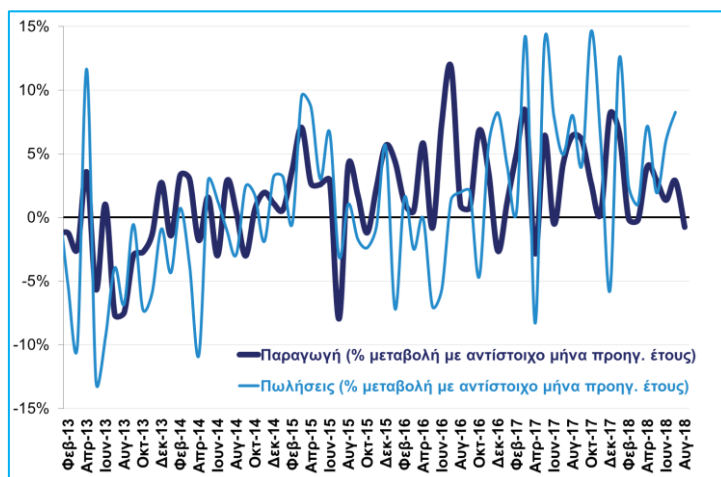
Βιομηχανική παραγωγή: Οριακή υποχώρηση σημείωσε η παραγωγή της μεταποίησης πλην πετρελαιοειδών τον Αύγουστο του 2018 (-0,7%, έναντι αύξησης +6,4% τον Αύγουστο του 2017, **Δ11**), ακολουθώντας τις τάσεις σε παγκόσμιο επίπεδο. Πάντως, ο γενικός δείκτης βιομηχανικής παραγωγής εξακολουθεί να κινείται σε θετικό έδαφος (+1,4%), κυρίως λόγω της ανόδου της παραγωγής στα ορυχεία (+9,5%), τη διύλιση πετρελαίου (+16,7%), καθώς επίσης και σε αρκετούς κλάδους της μεταποίησης, ιδίως τα φάρμακα (+21,7%), τα ηλεκτρονικά προϊόντα (+49,4%) και τα μηχανήματα (+49,6%).

Σημειώνεται ότι οι επιχειρηματικές προσδοκίες στη βιομηχανία υποχώρησαν σημαντικά τον Σεπτέμβριο του 2018, αντανακλώντας την αυξανόμενη αβεβαιότητα στην παγκόσμια οικονομία, κυρίως ως προς τις πολιτικές προστατευτισμού που διαμορφώνονται. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με

την εύθραυστη οικονομική κατάσταση στην Τουρκία και τις διαπραγματεύσεις για τις μελλοντικές εμπορικές σχέσεις της Μεγάλης Βρετανίας με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες μετά την έξοδο της από την ΕΕ, εντείνουν τον προβληματισμό για την πορεία του παγκόσμιου εμπορίου και ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά την ελληνική βιομηχανική παραγωγή και τις εξαγωγές αγαθών το επόμενο διάστημα.

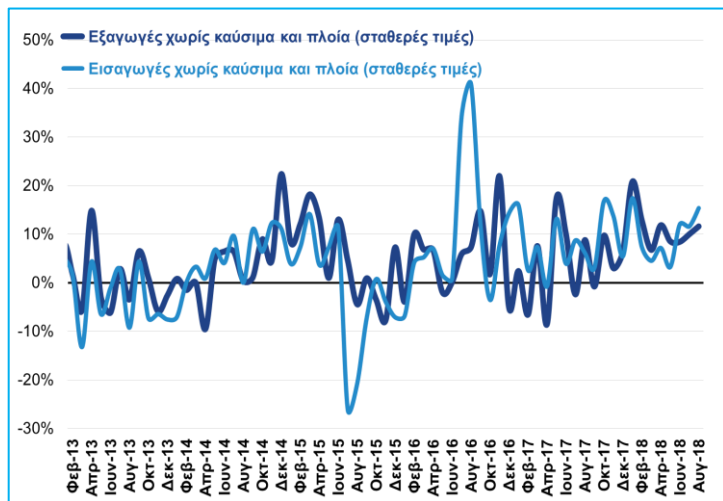
Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Αυγ 2018 η παραγωγή στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών καταγράφει άνοδο +2%, επιπλέον αύξησης +3,4% το αντίστοιχο διάστημα το 2017, με τους περισσότερους κλάδους να καταγράφουν θετικές μεταβολές (**Δ12**).

Δ11: Δείκτης παραγωγής και κύκλου εργασιών στη μεταποίηση χωρίς πετρελαιοειδή (ΕΛΣΤΑΤ, Αυγ. 2018)

Δ12: Δείκτες βιομηχανικής παραγωγής σε βασικούς κλάδους (ΕΛΣΤΑΤ, Αυγ. 2018)

Δ13: Μεταβολή όγκου εξαγωγών και εισαγωγών χωρίς καύσιμα και πλοία (ΕΛΣΤΑΤ, Αυγ. 2018)

Εξαγωγές: Ανοδικά συνέχισαν να κινούνται οι εξαγωγές αγαθών πλην καυσίμων και πλοίων τον Αύγουστο του 2018 (+11,2% σε αξία και +11,6% σε όγκο), ενισχύοντας το δυναμισμό τους σε σχέση με τους προηγούμενους μήνες (Δ13). Την ίδια ώρα, οι αντίστοιχες εισαγωγές αυξήθηκαν ταχύτερα (+12,3% σε αξία και +15% περίπου σε όγκο), διογκώνοντας περαιτέρω το εμπορικό έλλειμμα, το οποίο διαμορφώθηκε σε €1,32 δισ. τον Αύγουστο του 2018 έναντι €1,16 δισ. τον Αύγουστο του 2017.

Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Αυγ 2018 οι εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία ανήλθαν σε €14,3 δισ. παρουσιάζοντας αύξηση +12,5% σε αξία και +11% σε όγκο. Παράλληλα, οι αντίστοιχες εισαγωγές ανήλθαν σε €25 δισ. παρουσιάζοντας αύξηση +9,1% σε αξία και +9,5% σε όγκο. Με βάση αυτές τις μεταβολές το εμπορικό έλλειμμα εξαιρουμένων των καυσίμων και των πλοίων διαμορφώθηκε κατά το διάστημα Ιαν – Αυγ 2018 σε -€10,7 δισ., έναντι -€10,2 δισ. το αντίστοιχο διάστημα το 2017 (+4,7%). Αντίθετα, το συνολικό εμπορικό ισοζύγιο (συμπεριλαμβανομένων των καυσίμων και των πλοίων) βελτιώθηκε (έλλειμμα -€14,5 δισ., έναντι -€14,8 δισ. το αντίστοιχο διάστημα το 2017), κυρίως λόγω της μείωσης των εισαγωγών πλοίων (-51% το διάστημα Ιαν – Αυγ 2018, έναντι αύξησης +66% το αντίστοιχο διάστημα το 2017).

Δ14: Εξαγωγές κατά ομάδα προϊόντων (ΕΛΣΤΑΤ και Eurostat, Ιουλ. 2018)

	Ιαν – Αυγ		%Δ
	€ εκατ.	2017	
Αγροτικά προϊόντα	3.676,1	4.067,5	10,6%
Τρόφιμα και ζώα ζωντανά	2.820,1	3.111,7	10,3%
Ποτά – καπνός	491,7	468,8	-4,7%
Λάδια και λίπη ζωικά ή φυτικά	364,4	487,0	33,7%
Πρώτες ύλες	746,8	826,4	10,7%
Καύσιμα	5.839,7	7.494,0	28,3%
Βιομηχανικά προϊόντα	8.059,4	9.196,5	14,1%
Χημικά	2.013,0	2.267,2	12,6%
Βιομηχανικά είδη κατά Α' ύλη	3.018,2	3.500,7	16,0%
Μηχανήματα	1.694,5	1.968,7	16,2%
Διάφορα βιομηχανικά είδη	1.333,7	1.459,9	9,5%
Άλλα	350,2	376,9	7,6%
Σύνολο	18.672,2	21.961,3	17,6%
Σύνολο χωρίς καύσιμα	12.832,5	14.467,3	12,7%

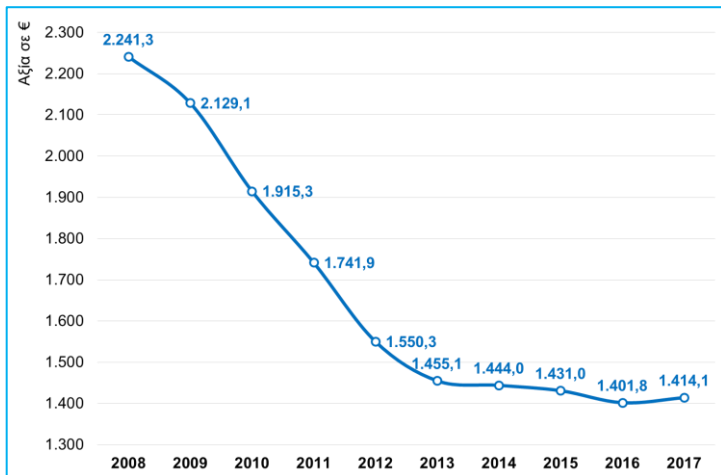
Κατά το διάστημα Ιαν – Αυγ 2018, οι εξαγωγές εμφανίζουν άνοδο σε όλες τις βασικές κατηγορίες προϊόντων, ιδίως των βιομηχανικών (+14,1%), με μόνη εξαίρεση τα ποτά και τον καπνό (-4,7%, Δ14).

Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών: Αύξηση για πρώτη φορά από το 2008 καταγράφεται το 2017 στη μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών για αγορές αγαθών και υπηρεσιών, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2017 της ΕΛΣΤΑΤ. Πιο αναλυτικά, το 2017 η μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών για αγορές ανήλθε σε €1.414,1 παρουσιάζοντας αύξηση +1,6% (ή +€22,1) σε σύγκριση με το 2016 (Δ15), ενώ η μέση συνολική δαπάνη για κάθε άτομο ανήλθε σε €547,5 (+1,6% ή +€8,6 σε σύγκριση με το 2016). Σε πραγματικούς όρους, η μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών αυξήθηκε κατά +0,7% ή +€9,7.

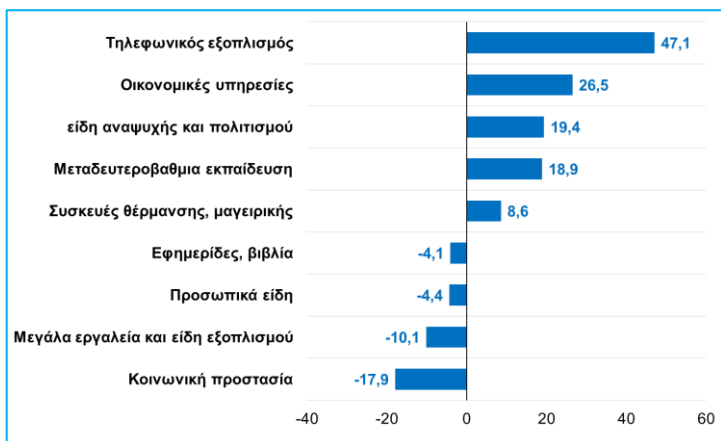
Μεγαλύτερη αύξηση στη μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών (σε τρέχουσες τιμές) σε σύγκριση με το 2016, καταγράφεται στον τηλεφωνικό εξοπλισμό (+47,1%), στις οικονομικές υπηρεσίες (συνδρομές σε πιστωτικές κάρτες, αμοιβές λογιστών κλπ. +26,5%), ενώ μεγαλύτερη μείωση καταγράφεται στην κοινωνική προστασία (βρεφονηπιακοί σταθμοί, οίκοι ευγηρίας, βοήθεια στο σπίτι κλπ. -17,9%, Δ16).

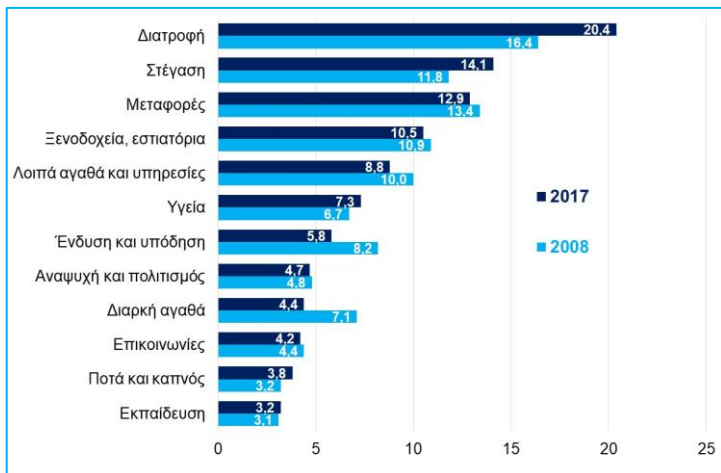
Δ15: Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριών για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών (αξία σε €, σταθερές τιμές 2017) (ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών, 2017)

Δ16: Ποσοστιαία μεταβολή της μέσης μηνιαίας δαπάνης ανά νοικοκυριό (τρέχουσες τιμές) - υποκατηγορίες με τις μεγαλύτερες μεταβολές (ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών, 2017)

Δ17: Ποσοστιαία κατανομή μηνιαίας δαπάνης νοικοκυριών για αγορά αγαθών και υπηρεσιών (ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2008 και 2017)

Η κατανομή της δαπάνης για αγορές δεν παρουσιάζει αξιόλογες μεταβολές σε σχέση με το προηγούμενο έτος, με το μεγαλύτερο μέρος να αντιστοιχεί σε είδη διατροφής (20,4%) και ακολουθούν η στέγαση (14,1%), οι μεταφορές (12,9%) και τα ξενοδοχεία και εστιατόρια (10,5%). Αξίζει να αναφερθεί ότι το ποσοστό των δαπανών που αφορά στην υγεία ανέρχεται σε 7,3% και είναι ιδιαίτερα υψηλό σε σύγκριση με άλλες χώρες (ενδεικτικά αναφέρεται ότι το αντίστοιχο ποσοστό στη Βουλγαρία είναι 7,1%, στην Ιταλία 4,8%, στην Ισπανία 3,4% και στο Ην. Βασίλειο 1,0%). Τέλος, στην εκπαίδευση αντιστοιχεί το μικρότερο μερίδιο των δαπανών (3,2%). Σημειώνεται ότι σε σύγκριση με το 2008 έχει αυξηθεί σημαντικά το μερίδιο των δαπανών που αναλογεί σε είδη διατροφής, στη στέγαση και την υγεία και έχει μειωθεί το μερίδιο που αναλογεί στα υπόλοιπα αγαθά και υπηρεσίες, ιδίως την ένδυση και υπόδηση και τα διαρκή αγαθά (Δ17). Το γεγονός αυτό αντικατοπτρίζει αφενός την ελαστικότητα υποκατάστασης των παραπάνω κατηγοριών και αφετέρου τις μεταβολές των τιμών, ιδίως στη στέγαση και τις μεταφορές, όπου οι τιμές πετρελαίου επιδρούν καθοριστικά, αλλά και στα διαρκή αγαθά (λευκές συσκευές, τηλεοράσεις κλπ), όπου παρατηρείται πτωτική τάση στις τιμές.

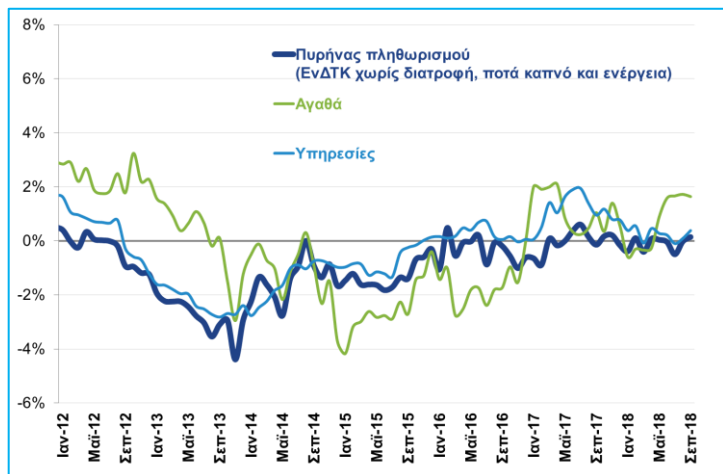
Αξίζει, τέλος, να αναφερθεί ότι ο δείκτης ανισότητας, με βάση τη δαπάνη των νοικοκυριών για αγορές, παρουσίασε σχετική βελτίωση το 2017, με το μερίδιο της μέσης ισοδύναμης δαπάνης του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού να είναι 5,3 φορές μεγαλύτερο από το μερίδιο της μέσης ισοδύναμης δαπάνης του φτωχότερου 20% του πληθυσμού (5,5 το 2016).

Τιμές: Η άνοδος των τιμών πετρελαίου εξακολουθεί να ενισχύει τον πληθωρισμό, ο οποίος τον Σεπτέμβριο του 2018 διαμορφώθηκε σε +1,1%, στο ίδιο περίπου επίπεδο με τον προηγούμενο μήνα, αλλά σε υψηλότερο επίπεδο σε σύγκριση με τους πρώτους μήνες του 2018 (+0,5% κατά το διάστημα Ιαν – Σεπ 2018). Αντίθετα, ο πυρήνας πληθωρισμού (δείκτης τιμών χωρίς διατροφή, ποτά, καπνό και ενέργεια) διαμορφώθηκε σε σημαντικά χαμηλότερο επίπεδο (+0,1%), ενώ ήταν οριακά αρνητικός κατά μέσο όρο το διάστημα Ιαν – Σεπ 2018 (-0,1%, **Δ18**).

Οι μεγαλύτερες αυξήσεις τιμών κατά το διάστημα Ιαν – Σεπ 2018 σημειώθηκαν στα ποτά και τον καπνό (+3,1%), στις μεταφορές (+2,8%) και στις επικοινωνίες (+2,4%), ενώ μείωση των τιμών παρατηρείται στην ένδυση και υπόδηση (-0,9%), τη στέγαση (-0,7%), τα έπιπλα και τον οικιακό εξοπλισμό (-1,5%) και τις υπηρεσίες αναψυχής (-1,2%). Τέλος, στα τρόφιμα οι τιμές εμφανίζουν οριακή άνοδο το διάστημα Ιαν – Σεπ 2018 (+0,2%).

Δ18: Μεταβολή δείκτη τιμών καταναλωτή στα αγαθά και στις υπηρεσίες και πυρήνας πληθωρισμού (ΕΛΣΤΑΤ, Σεπ. 2018)

Παραοικονομία - φοροδιαφυγή: Η παράνομη οικονομική δραστηριότητα εκτιμάται σε λίγο περισσότερο από το 20% του εθνικού εισοδήματος, σύμφωνα με έκθεση του Υπουργείου Οικονομικών για την [Εκτίμηση Εθνικού Κινδύνου για τη Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και τη Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας](#). Σύμφωνα με την έκθεση, το μέγεθος της παραοικονομίας στην Ελλάδα παραμένει υψηλό, συγκριτικά με τις λοιπές αναπτυγμένες χώρες του ΟΟΣΑ, αν και έχει μειωθεί σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη (22,4% το 2015, 23,6% του ΑΕΠ το 2013, 24% το 2012, 25,1% πριν από την κρίση του 2008 και 28,2% το 2003). Επιπρόσθετα, τα στοιχεία τοποθετούν την Ελλάδα σε υψηλή θέση σε επίπεδο παραοικονομίας μεταξύ των 27 κρατών μελών της ΕΕ και σημαντικά υψηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ.

Παράλληλα, στην έκθεση του Υπουργείου Οικονομικών αναλύονται οι κίνδυνοι για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στους κλάδους που αντιστοιχούν τα υπόχρεα πρόσωπα του Ν. 3691/2008 (Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας). Με βάση τις διαπιστώσεις της έκθεσης, οι κλάδοι που παρουσιάζουν υψηλό επίπεδο κινδύνου ξεπλύματος χρήματος είναι οι δικηγόροι, οι λογιστές, οι συμβολαιογράφοι και οι μεσίτες ακινήτων. Υψηλό επίπεδο κινδύνου αντιμετωπίζει και ο κλάδος παροχής υπηρεσιών εμβασμάτων, με τον τραπεζικό κλάδο να ακολουθεί. Το επίπεδο κινδύνου των υπόλοιπων κλάδων είναι χαμηλότερο (**Δ19**). Σημειώνεται ότι το επίπεδο κινδύνου ξεπλύματος χρήματος υπολογίζεται με βάση δύο μεταβλητές: την απειλή, δηλαδή τη φύση και το είδος της εγκληματικής δραστηριότητας από την οποία προέρχονται τα περισσότερα έσοδα, και την τρωτότητα του κάθε κλάδου. Οι κλάδοι που συγκεντρώνουν και την υψηλότερη βαθμολογία με κριτήριο την τρωτότητα φαίνονται στο διάγραμμα **Δ20**.

ΚΛΑΔΟΙ	ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ	ΑΠΕΙΛΗ	ΚΙΝΔΥΝΟΣ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ	ΜΕΣΗ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ-ΥΨΗΛΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ	ΜΕΣΗ-ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΗ-ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ-ΧΑΜΗΛΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ	ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ	ΜΕΣΗ-ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ-ΧΑΜΗΛΟΣ
ΠΑΡΟΧΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΜΒΑΣΜΑΤΩΝ	ΜΕΣΗ-ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΟΣ
ΕΚΔΟΤΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ-ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ
ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΗΡΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ-ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ-ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	ΜΕΣΗ-ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΗ-ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ-ΧΑΜΗΛΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ	ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΒΙΒΑΣΗΣ ΕΝΤΟΛΩΝ	ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΟΣ
ΤΥΧΕΡΑ ΠΑΙΓΝΙΑ ΠΟΥ ΔΙΕΞΑΓΟΝΤΑΙ ΕΠΙΓΕΙΑ	ΜΕΣΗ-ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΟΣ-ΥΨΗΛΟΣ
ΤΥΧΕΡΑ ΠΑΙΓΝΙΑ ΠΟΥ ΔΙΕΞΑΓΟΝΤΑΙ ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ-ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ
ΛΟΓΙΣΤΕΣ	ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΟΣ
ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ - ΛΟΓΙΣΤΕΣ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΟΣ
ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΙ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ-ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΟΣ
ΜΕΣΙΤΕΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ	ΜΕΣΗ-ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΟΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ	ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΟΣ
ΕΜΠΟΡΟΙ ΑΓΑΘΩΝ ΜΕΓΑΛΗΣ ΑΞΙΑΣ	ΜΕΣΗ-ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΟΣ-ΥΨΗΛΟΣ
ΕΝΕΧΥΡΟΔΑΝΕΙΣΤΕΣ	ΜΕΣΗ-ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΟΣ-ΥΨΗΛΟΣ

Δ19: Επίπεδο κινδύνου ξεπλύματος χρήματος των κλάδων βάσει των υποχρεωών προσώπων του Ν. 3691/2008 (*Υπ. Οικονομικών, Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου για τη Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και τη Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας, Οκτ. 2018*)

Ειδικότερα, αναφορικά με τον χρηματοπιστωτικό τομέα, διαπιστώνεται ότι ο τραπεζικός κλάδος συνιστά την πηγή των περισσότερων αναφορών ύποπτων συναλλαγών προς την Αρχή Καταπολέμησης και Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, η πλειονότητα των οποίων αφορά πιθανώς το αδίκημα της φοροδιαφυγής.

Όσον αφορά στον μη χρηματοπιστωτικό τομέα, οι συμβολαιογράφοι, οι δικηγόροι και οι μεσίτες ακινήτων

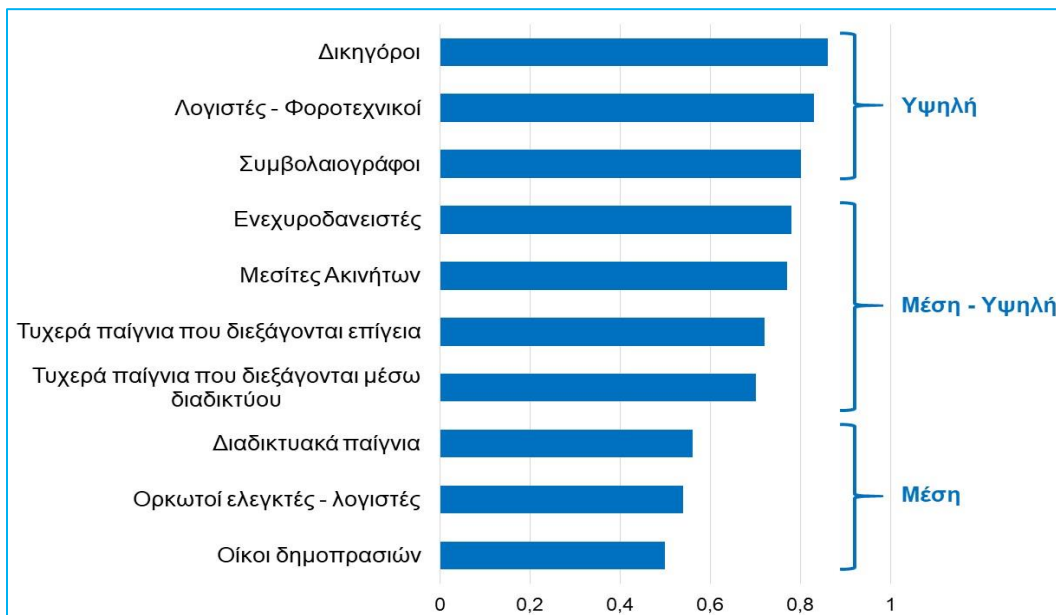
που μεσολαβούν στις αγοραπωλησίες ακινήτων, δύναται να συμμετέχουν στη φοροδιαφυγή, η οποία αποτελεί βασικό αδίκημα του ξεπλύματος χρήματος και χρησιμοποιούνται συχνά ως διαμεσολαβητές για τη νομιμοποίηση εσόδων, προερχόμενων από διαφθορά και παράνομη διακίνηση ναρκωτικών, πολλές φορές και εν αγνοία τους. Τα στοιχεία από τους φορολογικούς ελέγχους έδειξαν ότι οι πραγματικές τιμές πώλησης των ακινήτων ήταν συνήθως και για μεγάλο χρονικό διάστημα, ιδιαίτερα πριν από την

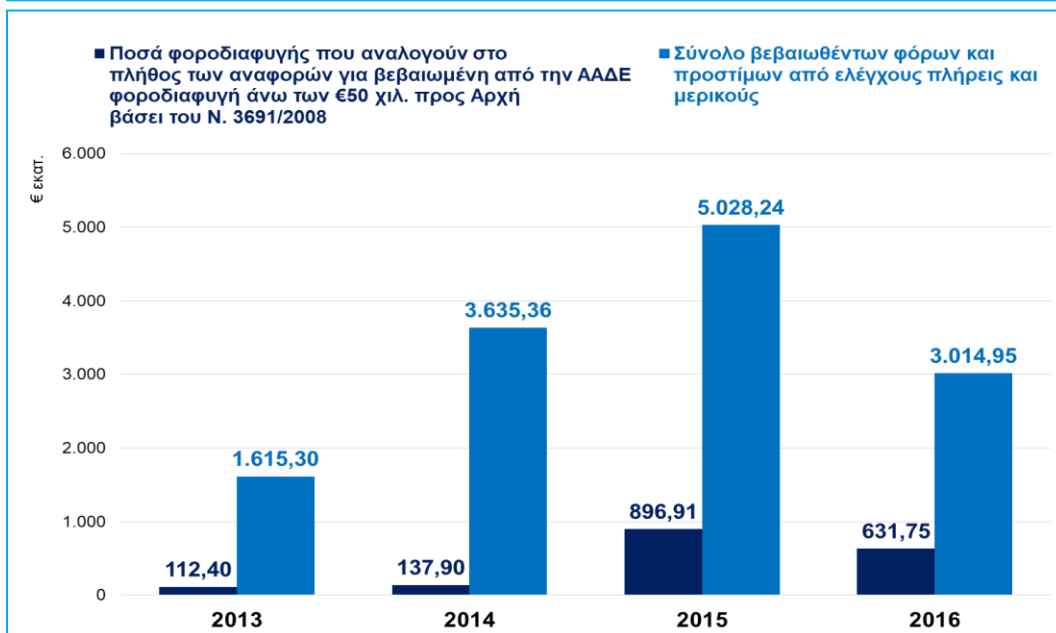

οικονομική κρίση, κατά πολύ μεγαλύτερες σε σχέση με την αναγραφόμενη στο συμβόλαιο τιμή, που συνέπιπτε με την αντικειμενική αξία του ακινήτου. Κατά συνέπεια οι αγοραστές κατέβαλαν φόρο κατά πολύ μικρότερο του αναλογούντος. Παράλληλα, αναφορικά με τους δικηγόρους, συμβολαιογράφους και λογιστές - φοροτεχνικούς, η απειλή για ξέπλυμα χρήματος σχετίζεται με τη συμμετοχή τους στη δημιουργία, τη λειτουργία ή τη διαχείριση εταιρειών, δεδομένου ότι ορισμένες φορές επιχειρείται νομιμοποίηση εσόδων από τα βασικά εγκλήματα (π.χ. διακίνηση ναρκωτικών) μέσω νέων ή υφιστάμενων επιχειρήσεων.

Τέλος, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία των αρμόδιων φορολογικών αρχών για τα έτη 2013 έως 2016 το επίπεδο απειλής του αδικήματος της φοροδιαφυγής εκτιμήθηκε ως «Υψηλό». Ενδεικτικά, τα συνολικά ποσά που αντιστοιχούν στις αναφορές για εγκλήματα φοροδιαφυγής από την ΑΑΔΕ προς την Αρχή Καταπολέμησης και Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες για τα έτη 2013-2016 και του συνολικού ποσού βεβαιωθέντων φόρων και προστίμων που προέκυψαν από φορολογικούς ελέγχους παρουσιάζονται στο διάγραμμα Δ21.

Δ20: Εκτίμηση τρωτότητας των κλάδων του μη χρηματοπιστωτικού τομέα βάσει των υπόχρεων προσώπων του Ν. 3691/2008
(Υπ. Οικονομικών, Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου για τη Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και τη Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας, Οκτ. 2018)

Δ21: Ποσά φοροδιαφυγής και βεβαιωθέντα ποσά φόρων και προστίμων
(Υπ. Οικονομικών, Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου για τη Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και τη Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας, Οκτ. 2018)

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€362 δισ.
71% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€60 δισ.
48% συνόλου*

ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€61 δισ.
46% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€3,3 δισ.**
42% συνόλου**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
200.000
11% συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ
€5 δισ.
20% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2,2 δισ.
26% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,1 δισ.
31% συνόλου****

* 17.454 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2016 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
T: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
T: +32 (0) 2 662 26 85
E: kdiamantouros@sev.org.gr

**ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ**

